

pot, ktera vsem narodom po edinosti državni predpisano samostojnost deželno pripuša in ktera more tudi Magjarom zadostiti, kaže najbolj le v federalistični osnovi avstrijske države po cesarskem diplomu oktoberskem.

Da bi tudi s federalizmom Magjari ne bili zadovoljni, ne moremo skor verjeti, 1) ker preslepi bi bili, ako ne bi videli, da tudi vsi narodi ogerske krone terjajo pravico ravnopravnosti in samostojnosti in se nikakor z lepa ne bodo „podlagali magjarski pèti“ in ker 2) bi preslepi bili tudi v tem oziru, ako ne bi videli, da so v tolikošni zvezi z vsemi narodi avstrijskimi in da bi jim personalna unija bila nevarnost, ki bi ne ostala brez hudih nasledkov.

Od zrele previdnosti mnogih madjarskih mož se smé tedaj pričakovati, da ne bojo dalje napenjali dualističnih strun — in v tej nadi želimo, da bo dohod cesarjev v staroimenitno Budo začetek boljših časov za vso Avstrijo.

Slovniske stvari.

Kaj dela „Matica ilirska“?

Temu vprašanju odgovor daje „Domobran“, ki svetu v 122. št. oznanja iz „Književnika“ a) njen imetek iz računa za 1864. leto i b) sporočilo o zakladu za izdavanje ljudskih knjig od leta 1861 do 1865. leta.

„Matica ilirska“ ima skupne glavnice (kapitala) 36.786 gold., med katerimi je pa 12.481 gold. nekoristne glavnice, to je, take, ki je še le zagotovljena, a ne še matici izplačana, in v tej je 10.500 gold., ki je je društvu zapisal grof Iv. Drašković. — Imetek je izposojen, in sicer na privatna dolžna pisma 15.545 gold., na državna (hrv. i slav.) zemljiščine odveze pa 7.297 gold. 50 kr. — Dohodkov je 1864. leta imela 2413 gold. 30 kr., stroškov pa 1203 gold. 77 kr., med njimi za upravo, to je, za blagajnika, tajnika, služabnika, poštarino, drva i svečavo 217 gold. 92 kr., ostali 1209 gold. 53 kr. porabili so se na stroške za književne stvari, in sicer: račun Jakiću 48 gld. (ostanek 3. zvezka Kampejevega), račun „Književnika“ 412 gold. 50 kr.; knjigarni Albrechtovi 412 gold. 13 kr., za vredenje dela St. Vraza 80 gold., za vezanje 196 gold. 90 kr.

„Matica ilirska“ upravlja pa tudi zakladi za izdavanje ljudskih knjig. Iz sporočila o tej zakladi posnamemo to-le: Dan na dan raste število ljudi, katerim je moč pomagati z dobrimi knjigami; kajti premožene so ljudske šole, in zarod, ki so ga šole sposobnega storile za čitanje knjig, dospeva že v mladenško i moško dôbo. Iz te okoliščine izobraženim našega naroda izhaja sveta dolžnost, da jim pritekó na pomoč z dobrimi knjigami, ki se imajo širiti med ljudstvo, treba je, da oni, ki stopijo čez šolski prag, duševno hrano dobivajo tudi domá. Akoravno so že mnogi spoznavali in izkazovali to potrebo, vendar gré (čujte, kaj domoljubna gospá zmore!) največa hvala gospé J. Prasničkovi, ktera je stopila pred občinstvo z pozivom, da se začnó zbirati prostovoljni darovi v blagi ta namen, Leta 1860 nabralo se je nekoliko stotin, a bile so vendar premajhene, da bi se bilo moglo ustanoviti samostalno društvo, toraj je bila z upravo teh doneskov poverjena „matica ilirska“, ki je sklenila, da se nabrani ti novci vsi porabijo na izdavanje koristnih ljudskih knjig, in tako se je v 8000 iztisih izdala knjiga: „Pojavi (prikazni) v zraku“; daljni prineski potrošili so se na delo: „Razgovor ugodni naroda slovinskega od Kačića“ i „Odkriće (najdbe) Amerike od Kampea.“ — Kakor kaže račun za leto 1860—1863 znesli so stroški na

nove knjige okoli 3000 gold. Al ta zaklada ni mogla toliko potrositi iz svojih novcev, izposodila si je pri „matici ilirski“ 1932 gold. 22 kr.; tega dolga je že izplačala toliko, da je sedaj le še 1250 gold. dolžna, ta dolg se pa bode zmanjšal na 1000 gold., ko se v račun vzamejo iztisi Kačićevega dela, kterege se je za 250 gld. razdelilo udom matice ilirske. — Med dobrotniki blage te zaklade sveti se vé da tudi prevzvišeni J. Strosmajer.

Da se ta zaklada bolj pospeši, sklenila je občna skupščina „matice ilirske“, da se do visokih gosposk duhovnih in svetnih, mestnih in vojaških obrne s prošnjo, da nabirajo dobrovoljne darí za ta prevažni in občekoristni namen.

Vsled sklepa občnega zbora izpisala je „matica ilirska“ v imenu zaklada za izdavanje ljudskih knjig sledeće delo:

„Neka se napiše knjiga, namienjena čitanju našega prostoga puka, u kojoj mu se poučnim načinom predstavljaju zle posljedice onih mahnah, usljed kojih pada njegovo moralno i materijalno blagostanje kao i sam broj pučanstva. Forma, u koju će se taj smjer knjige zaodjenuti, stavlja se samim piscem na volju. Knjiga nesmije da ima izpod 4 niti preko 5 štampanih arakah srednje osmine. Nagrada za svaki štampani arak 30 stot. a. vr. Rukopisi neka se šalju na predsjedničtvu upravljajućega odbora matice ilirske u Zagrebu najkasnije do konca t. g. 1865.“

Pesmice.

Pevčev dom.

Kjer prijaznost srca greva
In duhtí ljubezni cvet,
Tam je pevčev pravi svet,
Tam raduje se, prepeva!

Znamenje ljubezni.

Kadar zjutraj solnce izhaja,
Se naznanja s svitom zore,
Tak ljubezen prvo kaže
V licih dvojni svit aurore.

Narobe pevec.

Dans vinjen jih po pet zarobi,
In zjutri trezen jih raztrobi,
Sam misli: „Jaz sam prav škrijanec.“
Svet pravi pa: „o grd pijanec!“

Bob v steno.

Glej! Janko si sleme in streho razdira,
Da z lemeži kočó na voglih podpira.

Strašna sanja.

Sluga: „Kaj, gospod, po postelji,
Vas noćoj je tak metalo?“
Gospod: „O enakopravnosti
Se mi je sanjalo!“

Priletnemu bedaku.

„Mladost norost“ — o zlata res resnica
Najljubša tvojih ust je govornica,
Pa časi tudi dobro bi zadela:
„Dorasla brada, pamet ne dozrela!“

Marsikteremu pesniku.

N. N. pesem nam dokaj popeva,
Ali bravec poleg omedleva;
Celó druge tvoje so bolezní,
Ne, kak tožiš, rane le ljubezní!

G. Višečki.